

חינוך

דעת

כתב עת ליצירה
צעירה, ישראלית, יהודית וציונית מתחדשת

גליון 10 | אדר התשע"ב | מרץ 2012

פורום טשרניחובסקי 32

אבא קפיטליסט, אבא סוציאליסט, גישות לחינוך

שילם עליה, והתועלת של מי שלא זכה בתמונה היא פשוט עלות ההשתתפות במכרז. המטרה שלנו כחברה היא לגרום לתועלת הכוללת (של המוכר והקונים גם יחד) להיות מקסימלית. קל להיווכח שתועלת כזו מתקבלת במקרה בו הזוכה הוא האדם שעבורו ערך התמונה הוא הגדול ביותר. השאלה שנוותר לברר, היא אילו מחירים צריכים להיקבע במכרז על מנת לגרום לכך שדווקא האדם הזה יזכה בתמונה.

לכאורה, אפשר לחשוב על המנגנון הפשוט הבא: מי שזכה ישלם את המחיר שהוא הציע, וכל השאר לא ישלמו דבר. ובכן, יש בעיה אחת בשיטה זו, והיא שכל אדם, בהיותו פועל על סמך האינטרס האישי שלו, ינסה להציע הצעה נמוכה יותר ממה שהתמונה באמת שווה לו. גם האדם שהתמונה הכי יקרה ללבו, ינסה לשקר, לכאורה, במכרז ולהציע הצעה נמוכה יותר, על מנת שלא לשלם מחיר גבוה יותר ממה שהוא יכול לשלם כדי להשיג את התמונה. עתה, אם משתתף אחר שהתמונה יקרה לו פחות יציע מחיר שיהיה גבוה מהצעתו של הראשון, הוא יזכה במכרז והמכרז יישלם באיתור האדם הנכון. כאן נכנסת הצעת השיפור של ויקרי (Vickrey): במקום שהזוכה ישלם את המחיר שהוא הציע על התמונה (שהיא ההצעה הכי גבוהה), נדרוש ממנו לשלם רק את המחיר של ההצעה השנייה הכי גבוהה. מסתבר שבמקרה זה, למרות שכל אחד פועל רק לפי האינטרס האישי של הצעת מחיר כמה שיותר נמוכה, המנגנון מבטיח שכל אחד יגיד את האמת. מי שמשקר במצב זה עלול להפסיד, ואילו מי שאומר אמת לא יכול להפסיד מכך בשום מקרה. לכן, הזוכה יהיה זה שעבורו התמונה הכי חשובה (שכן הוא יציע את ההצעה הגבוהה ביותר), והתועלת הכללית של המשתתפים תהיה מקסימלית.

בדוגמה האחרונה ראינו למעשה, כי מספיק רק לתכנן כראוי את המנגנון, ואז אין כל צורך לחנך אנשים לערכים כמו אמירת האמת. המנגנון עצמו יכול להתגבר על נטייה בסיסית לשקר בשביל הרווח האישי, ולדאוג לתועלת כוללת מקסימלית למרות זאת. זוהי דוגמה מייצגת מתחום חדש יחסית בתורת הכלכלה שנקרא תכנון מנגנונים (Mechanism Design), ובו על ידי יצירת מנגנון מתוחכם ניתן להביא לתוצאה מיטבית למרות שהאנשים מתנהגים בצורה אנוכית.

ההיסטוריה האנושית חזתה בסוגים רבים של חברות ומשטרים. כל חברה אנושית משקפת תפיסה מסוימת, ולכן היא זמנית באופן אינהרנטי, "דור הולך ודור בא". כל אידאולוגיה, עד כמה שהיא מתיימרת להיות שיטה יציבה, זקוקה לתורה מסודרת לגבי אופן החינוך של הילדים על מנת לשמר את המבנה החברתי בו היא דוגלת. הקפיטליזם והסוציאליזם הן שתי אידאולוגיות מרכזיות, המהוות במאה וחמישים השנים האחרונות את הציר המרכזי סביבו מתגבשים חילוקי הדעות בחברות שונות. במאמר זה ננסה לשאוב מתוך האידאולוגיות הללו את גישתן לבעיית החינוך. לאחר מכן ננסה להציע מהי השקפת היהדות בסוגיה זו בהשוואה לאידאולוגיות אלו.

בשיטה הקפיטליסטית, חינוך הצעירים אינו מהווה אתגר ומכשול בפני הגשמת המטרה. הקפיטליזם מניח הנחה אחת פשוטה: טיב אופי האדם הוא לפעול למען האינטרס העצמי. זהו מאפיין בסיסי של האדם הטיפוסי, ללא תלות בחינוך שקיבל. מאפיין זה מוביל ברמת המאקרו לרווחה הכוללת המקסימלית של האנושות. כיצד ייתכן שנרשה לכל אדם להתנהג לפי האינטרס האישי שלו, והתוצאה תהיה התוצאה שטובה לכל החברה ככלל? התשובה של הקפיטליזם לשאלה זו היא שהסוד טמון במנגנון. אדם סמית' הציע, שאם רק נדאג למנגנון של חופש בסחר ושל תחרות, התנהגותו של כל אדם בהתאם לאינטרס האישי שלו תקדם גם את האינטרס הכללי.

את העיקרון הזה אפשר להדגים באופן בוטה בעזרת דוגמת "המכירה הפומבית של ויקרי" (Vickrey auction). במכירה פומבית אנשים רוצים לקנות תמונה. לכל אחד מהמשתתפים יש ערך מסוים עבור התמונה שמתבטא בסכום שהוא מוכן לשלם עבור התמונה – כלומר סכום מקסימלי שהוא לא מוכן לשלם יותר ממנו עבור התמונה, אך כמוכן שהוא מוכן לשלם פחות. המכרז נערך בעזרת מעטפות התומות (sealed-bid) כאשר כל אדם צריך להגיש הצעת מחיר במעטפה סגורה ולכן אינו יודע מה היו ההצעות האחרות. המוכר מקבל את ההצעות מכל המשתתפים ובוחר בזה שהציע את ההצעה הגבוהה ביותר. מכל אחד מהמשתתפים נדרש לשלם סכום מסוים במקרה בו זכה ומחיר אחר במקרה בו לא זכה (מעין עלות השתתפות). התועלת של מי שזכה במכרז היא פשוט הערך בו הזוכה מעריך את התמונה פחות המחיר שהוא

"המורה הוא הוא הטקסט שהתלמידים לומדים" (א-לוהים מאמין באדם, תשע"ב 2011)

האם ייתכן חינוך נקי משיפוטיות ערכית? חינוך המקנה לתלמידים סט כישורים שימש אותם בסלילת נתיבם החינוכי אך בה בעת יותר בידם באופן מלא כל הכרעה ערכית? הפילוסופיה הפוסט־מודרנית מטילה ספק באפשרות קיומו של מעשה חינוכי טהור ונקי מערכים. זאת ועוד, אפילו יש בידך לחנך לערכים, טוען ס. יזהר, "כוחם של הערכים אך גם חולשתם הוא במסירתם מדור לדור, מידי דור אחד שבא והכריע לידי דור אחר שמתבקש לקבל הכרעה זו כנתון בסיס מוכח". באופן פרדוקסלי, אמנם אינך יכול שלא לחנך, אך למעשה אינך יכול לחנך כלל.

נוכח דברים אלה עומד המחנך נבוך. אברהם־יהושע השל (1907-1972) מחלץ את המחנך ממבוכתו. במעשה ידי אומן הוא מסית את מוקד המעשה החינוכי מהתלמיד אל המורה. דבריו של השל הפותחים מאמר זה צריכים להדהד היטב באוזנינו לאמור: המורה אינו מקור הידע אלא מתווך הידע, ובאותו אופן אין הוא מקורם של הערכים אלא מתוכם, וכאן טחו מראות עיניהם של ס' יזהר ושל המחשבה הפוסט־מודרנית.

יתירה מזו, באמצעות תיווך הערכים (ובמידה פחותה גם תיווך הידע), המורה משמש מתווך אף בין התלמיד לקהילה, וזו גם גולת הכותרת של המעשה החינוכי. לפיכך, מציע השל, כי מבלעדי קהילה אין חינוך. פועל יוצא, 'הכול הוא חינוך', והצלחתו של המעשה החינוכי תלויה ועומדת בפתחכם הקוראים, אפילו ואין אתם אנשי חינוך. בפרפרזה על דבריו של השל נאמר: 'בחברה חופשית אחדים עוסקים בחינוך אך הכול נושאים באחריות עליו'.

אחדים עוסקים ביצירה אך הכול נושאים באחריות כלפיה. לפניכם מוגש הגיליון העשירי של 'דעת פרת' העוסק בחינוך. למעלה משנתיים בהם ראו אור עשרה גיליונות, למעלה משישים יוצרים קיבלו במה, ופורסמו למעלה ממאה ושישים יצירות. תודתנו נתונה לכם על שנעניתם לקול הקורא לשאת עמנו שכם אל שכם בהוצאת כתב העת. אם אין תפילה אין קהילה, ואם אין קהילה אין חינוך. תפילה, קהילה וחינוך הנם קולות אשר בוקעים, ומפעפעים מתוכנו בשנה זו, קריאתנו לכם בזאת היא להוסיף ולקחת חלק בשיחה זו בין כקוראים ובין כיוצרים.

בברכת היצירה,
המערכת

תוכן

אלו ואלו | ליאורה וינר 1
חינוך במחשבה תחילה | יגאל הרוניאן 2
חונך לאבא על פי דרכו | חי מיארה 4
אבא קפיטליסט, אבא סוציאליסט, אבא דוס | פורום טשרניחובסקי 32 ... 6
שיר אל גדולים | פולינה סקלארבסקי 8
חינוך חילוני | רותם גורפינקל 9
על החינוך היהודי שדרוש לנו | רגב בן דוד 10
חינוך לזהות בעולם משתנה | עמרי די-נור 12
אל המורה | חילי טרופר 14
מדור חברתי | יש למי להעביר את הלפיד | לימור ברוכי 16
למה לי בית ספר עכשיו? | לירן גדיש 18
אנשים על קירות | רחלי ריף 20
הבלדה לברוריה | שני לחמיש 21
קול שונה מפי האתון | תמר זעירא 22
משפט לא תקין | אור שפירא 24
רשימת הכותבים בגיליון זה 25
אל תשלח ידך אל הנער | קומיקס מאת אסף מזרחי 26
מדור קהילות | ברק שפירי 28

המערכת (לפי סדר א-ב)
אפלבאום־ריף קרן (מנהלת קהילת הבוגרים)
ברוכי לימור (המשך ז')
וסרטיל עמיחי (אלול ג', אלון)
לסנר אסף (המשך ו')
מורד נעמה (אלול ג', אלון, המשך י"א)
סקלארבסקי פולינה (המשך ח')
פילה אסף (אלול ג', יער)
רון נילי (אלול ג' אלון)
ריף רחלי (אלול ה' אלון)

עריכה לשונית: אור שפירא (אלול ב', ג'–יער),
תמונת השער: עדי שרעבי
גרפיקה: חמוטל לורנס

דעת פרת | כתב עת ליצירה צעירה, ישראלית, יהודית וציונית מתחדשת | מיסודה של מדרשת 'עין פרת' למנהיגות חברתית

כתובת המערכת לפניות: daatprat@gmail.com
למשלוח יצירות: editor.daatprat@gmail.com
למנויים: info.daatprat@gmail.com

בניגוד לכך, הסוציאליזם שם דגש רב על החינוך. המטרה של יצירת חברה שבה כל אחד נותן כפי יכולתו ולוקח כפי צורכו מבוססת על התנהגות מיוחדת של האנשים במערכת. במקרה זה, מי שישקר לגבי מצבו, וידרוש יותר ממה שהוא צריך או יתאמץ פחות ממה שהוא יכול, ירוויח על חשבון החברה כולה. לכן הסוציאליזם מנסה באמצעות מערכת החינוך להשפיע על עיצוב תפיסתו השכלית של האדם בעזרת חינוכו מגיל צעיר. לקסיקון הקיבוץ (יד טבנקין, 1998), המושפע כמובן מערכים סוציאליסטים, מגדיר את הערך "חינוך" באופן הבא:

"חינוך" – תהליך של הקניית מורשת התרבות והמכוונותיו החברתיות של דור המבוגרים לדור הצעיר ופיתוח יכולות יצירה גנוזות בצעירים. החינוך הקיבוצי נתבע להבטיח המשכיות של מבנה חברתי סגולי ולטפח נכונות ויכולת להגשים מטרות שבקו התפר שבין הקיבוץ לחברה הסובבת ו**ליצור 'אדם חדש'** של חברת המופת. החינוך הקיבוצי מושתת על העיקרון **שלקהילה אחריות כוללנית על חינוך הילדים ... משימה שאי אפשר להפקיד** רק, וגם לא בעיקר, **בידי המשפחה**.

(ההדגשות אינן במקור)

השיטה הסוציאליסטית, אם כן, מנסה להביא לחברה טובה בעזרת מיקרו־הנדסה של החברה – הנדסה של הפרט הבודד שתשנה לחלוטין את מערכת אמונותיו ותשרת את החברה בצורה הטובה ביותר. לנוכח שתי גישות קיצוניות אלה ננסה לברר, מהי גישתה של היהדות.

נראה כי גישתה של היהדות איננה מתלכדת עם זו של הקפיטליזם. היהדות מנסה להתערב ולהשפיע גם על הפרט הבודד. רובן המוחלט של המצוות מופנות לעבר היחיד, ורק מיעוטן מושתת על הכלל (דוגמה למצווה המוטלת על קבוצה, היא מצוות עגלה ערופה, שאף היא בוטלה משרבו הרוצחים). בהנחה שהמצוות הן גורם מחנך, נמצא שהיהדות לא מסתפקת בניסוח מנגנונים מוצלחים תוך קבלת פעולתו האנוכית של האדם כמובנת מאליה, אלא מנסה להשפיע על התנהגות האדם.

בתרבות היהודית, המדד להשגת האידאל הנו התנהגותי – מיהו המקיים מעשים נאותים, את המצוות? ביהדות הדגש הוא על המעשים וישנה אף גישה שטוענת שביהדות אין כלל חובה להאמין! בעוד שהנצרות, ובעקבותיה התפיסה של העולם המערבי, הנה מבוססת על אמונה, היהדות מבוססת על רצון. האמירות "עשה רצונו רצונך" ו"בטל רצונך מפני רצונו"² הן כל התורה כולה על רגל אחת. בשל כך, מטרת החינוך ביהדות הנה שינוי ברצונו של האדם. איך משנים רצונו של אדם? לא על ידי מערכת החינוך

הפורמלי של בית הספר, אלא על ידי הדגמה. עיקרון זה כבר אושר למעשה על ידי המחקר הפסיכולוגי.¹ ואכן, כפי שממחישה המעשייה הבאה:

אל האדמו"ר רבי מנחם מנדל מקוצק בא פעם יהודי לבקש ברכה, שבנו ילמד היטב. ענה לו האדמו"ר: אם אתה בא לבקש ברכה שבנך ילמד, זו סגולה נפלאה שגם הוא יבוא לבקש שבנו ילמדו. אם אתה רוצה שאכן הוא ילמד – תתחיל אתה בעצמך ללמוד.

הרצון הראוי נבנה על ידי הדגמה וחיקוי. הדגמה שתוביל לחיקוי נעשית ראשית כול על ידי מי שקרוב לאדם. בשל כך, המסד של חינוך ביהדות איננו בית המדרש, אלא דווקא הבית. "שיחת התינוק בשוק, או של אביו או של אמו"³. רק אחר כך מגיעה חשיבותה של הקהילה ושל בית המדרש.

אכן, קובע הרמב"ם⁴ שחינוך בנו קודם לחינוך בן־חברו.

האפקט הפסיכולוגי המשלים לדוגמה האישית הוא העיקרון הידוע שהרצון נמשך אחר המעשה, כגון בתופעת הדיסוננס הקוגניטיבי. עיקרון זה כמובן מופיע אף ביהדות בספר החינוך: "אחרי המעשים נמשכים הלבבות".

ניתן לראות גם אפקט זה כביטוי של חיקוי מתוך הדגמה – האדם מחקה את הדוגמה האישית שלו עצמו.

ניתן לומר, אם כן, שהיהדות משתמשת במנגנון מיוחד של הדגמת התנהגות (ובפרט קיום מצוות), שאמור להשרות התנהגות מוסרית של האדם בהתאם לאינטרס האישי שלו, המובע על ידי רצונו. ההתערבות נעשית בעיקר ברמה האישית (כמו בסוציאליזם), אך לא על ידי הכתבה ישירה של האמונה הנכונה. יצירת מנגנונים חברתיים כלליים (בדומה לקפיטליזם) יכולה לעזור, אך היא רק בעלת חשיבות משנית. מכיוון שהדוגמה האישית פועלת בצורה הכי חזקה במעגלים הקרובים יותר אל האדם, האחריות של כל אחד מאיתנו היא קודם כל על חינוך עצמו ועל חינוך סביבתו בעזרת מעשיו.

מקורות:

- Indirect goal priming is more powerful than explicit instruction in children.** Kesek, A. et al. *Developmental Science*, Vol 14(5), Sep 2011, 944-948
- A theory of cognitive dissonance.** Festinger, L., Stanford University Press. (1957). xi 291 pp.

- ראו ספרו של פרופ' מנחם קלנר, 'Must a Jew Believe Anything?', ולא המקום כאן להאריך.
- משנה מסכת אבות פרק ב' משנה ד'.
- תלמוד בבלי, מסכת סוכה, דף נ"ו עמוד ב'.
- רמב"ם הלכות תלמוד תורה, פרק א הלכה ב.

למה חשוב ללכת לבית ספר? 'כדי שתדע אם המוכר נתן לך מספיק עודף', ו'כשתגדלי תדעי שחישבו לך נכון את המשכורת', או 'איך תדע מה גורם לכך שהמים בסיר מתאדים...'. אלו התשובות שקיבלנו כשהיינו ילדים. היום נדמה שאין עוד ערך לתשובות הללו. האינטרנט הוא המורה המהיר והיעיל ביותר, ונדמה שאין לנו תשובות וסיבות טובות ללכת לבית הספר, שכן כל המידע כבר מצוי בהישג ידינו יותר מאי פעם.

התמודדות עם ביקורת זו מביאה לטענה המוכרת שלבית־הספר תפקיד חברתי משמעותי. המפגש עם 'קבוצת השוויים' הכרחי להתפתחות תקינה של האדם ובית־הספר מהווה מקום מפגש כזה. אבל אם כך, מדוע לא לפגוש את קבוצת השוויים במגרש הכדורגל? אם התפקיד החברתי הוא זה המשמעותי מדוע לא לעשות זאת במקום שיאפשר יצירת קשרים חברתיים משמעותיים וגמישים כפי שמאפשר משחק? כנראה שיצירת כישורים חברתיים זו לא התשובה הנכונה (והמדויקת) לשאלה 'מדוע חשוב ללכת לבית־הספר'.

נראה כי עידן המידע יכול להוביל מהפכה מחשבתית אדירה, התלמיד יוכל ללמוד כל שרק יחפץ בו בביתו, בנוחות אופטימלית, בתנאי לימוד מעולים: לא עוד כיתה של ארבעים תלמידים, לא עוד שעות על גבי שעות,

לא עוד כיתות קרות ומנוכרות ולא עוד מורים חסרי כריזמה ומערכת ביורוקרטית חסרת פשר... והרי מחקרים מראים כי למידה בתנאים פיזיים טובים משפרת את רמת ההישגים, אז למה לא?! ומעבר לכך, איך יתכן כי העולם כולו משתנה אך הדרך בה לומדים נשארת בדיוק כפי שהומצאה!?

ההכרה בדבר אבדן התפקיד של בית־הספר כמעביר מידע, כמו גם ההכרה בחוסר האקטואליות של המוסד החינוכי, אינה חדשה לא לנו כציבור ולא למערכת החינוך. ההנחה הרווחת היא כי בית־הספר מתיימר להמשיך להחזיק בתפקיד מעביר המידע, אך כיוון שתפקיד זה כבר אינו רלוונטי, הוא מאבד מערכו וחיוניותו.

האם ביה"ס הוא אך ורק מעביר מידע? יסכימו כמעט כולם, כולל מערכת החינוך עצמה, כי תפקידו של בית־הספר אינו מסתכם רק בהעברת מידע. עליו מוטלת המשימה לחנך, במובן המקובל של הקניית הרגלים וערכים, פיתוח כישורים שונים ודרכי התנהגות. מאידך גיסא, נראה כי אם ישאלו אנשים על המצב המצוי ישיבו כמעט כולם כי בית־הספר מתעלם מתפקידו כמחנך ונאחז בתפקידו כמעביר מידע.

למה לי בית ספר עכשיו?

לירן גדיש

האם אכן זה המצב או שאולי אנחנו, כהרגלנו, בוחרים להבליט את החסרונות על פני היתרונות?

אחד הביטויים המרכזיים שניתן להצביע עליו במגמה החיובית בסוגיית תפקידו של בית־הספר הוא תיקון חוק חינוך ממלכתי משנת אלפיים המכיל שטים עשרה מטרות־על. בין המטרות הקבועות בחוק ניתן למצוא: "לחנך אדם להיות אוהב אדם... המכבד את מורשתו, את זהותו התרבותית... לפתח את אישיות הילד והילדה, את יצירתיותם ואת כישרונותיהם השונים, למיצוי מלוא יכולתם כבני אדם החיים חיים של איכות ושל משמעות... לחזק את כוח השיפוט והביקורת, לטפח סקרנות אינטלקטואלית, מחשבה עצמאית ויוזמה, ולפתח מודעות וערנות לתמורות ולחידושים...". נתון מפתיע הוא שרק ארבע מטרות מתוך אותן השטים־עשרה הן לימודיות! נראה שהמערכת מודעת לכך שאין עליה לעסוק אך ורק בהעברת מידע.

אם כך, אנסה להביא מספר דוגמאות מבית הספר עצמו על מנת להראות כי הדברים לא נשארו בגדר אידאות. כמדריכה במסגרת תכנית 'רוח יהודית' הפועלת בבתי ספר רבים בארץ אני יכולה להעיד כי במשך ארבעים וחמש דקות שלמות בשבוע במסגרת בית־הספר, התלמידים

לא 'לומדים', אלא לומדים. הם אינם נדרשים לזכור או אפילו לדעת, אלא נדרשים לדבר, לחוות דעה, לחשוב, לבקר ולהיות יצירתיים. וכמו 'רוח יהודית' עוד תכניות רבות כמו 'קרן קרב' ושיעורי 'דיבייט' שמתקיימים היום בבתי ספר רבים בארץ (ולא, לא רק באלו הפרטיים או במרכז הארץ).

מעבר לשיעורים מסוג זה, אופי המטלות הנדרשות מהתלמידים השתנה. דוגמה טובה לכך היא מטלת הביצוע במקצוע האזרחות המהווה תנאי לקבלת ציון עובר בבחינת הבגרות באזרחות, שהינו מקצוע חובה עבור תעודת בגרות. מטלת הביצוע דורשת מהתלמידים לעסוק בסוגיה אקטואלית כלשהי, לחקור אותה ולהציע דרכי התמודדות לבעיה שהיא מעוררת. נראה כי גם כאן התלמידים אינם נדרשים לזכור ולשנן ואינם נדרשים "להחזיר את החומר למרצה", אלא נדרשים ל"ידע", כלומר, לארגון המידע הנתון בידם, ליכולת ניתוח, ביקורת ושיפוט, ליצירתיות ומחשבה ולמעורבות חברתית. ביטויים אלו משקפים לדעתי מגמה נרחבת יותר המתרחשת היום בבתי הספר.

המערכת אינה עיוורת, היא רואה את המתרחש סביבה ומנסה

המערכת אינה עיוורת, היא רואה את

המתרחש סביבה ומנסה לפעול, לרוב היא עושה זאת לאט ובזהירות, שכן כך צריך לפעול על מנת להוביל לשינויים מהותיים ועמוקים בבתי הספר בארץ. ההכרה בכך ש'המידע כבר כאן', מצויה במרכז הכובד של מערכת השיקולים של מערכת החינוך ונעשים צעדים רבים, במערכת עצמה ובבתי הספר בפרט, על מנת להביא לשינויים הרצויים.

להיפגש. ללמוד. להעמיק.

קבלות השבת נעשות בסגנון קרליבך המוכר לרוב הציבור, ולאחריהן גם ניגונים, דבר תורה, תפילה... קידוש ועוגה!
בהמשך למסורת המדרשה הן מבקשות להיות מתאימות לציבור הדתי, החילוני וכל מי שביניהם כך שכולם ירגישו בבית.
זו הזדמנות להפגש אחת לשבוע באווירה קצת יותר חגיגית ושלווה.
השנה התחלנו בקבלות שבת בסגנון הזה גם בבאר שבע, מדי שבועיים.
אנחנו מזמינים אתכם להצטרף בכל שבוע בבית פרת, כרבע שעה אחרי כניסת השבת.

ימי שני בבית פרת

18:30	בית מדרש פתוח לקבוצות לימוד, חברותות ויחידים לאורך כל הערב	מרצה החודש – מייקל לויטיס: "שוק ההון הכלכלה ואנחנו" בתאריכים: 5.3, 12.3, 19.3, 26.3 מייקל לויטיס ניהל קרן גידור בארה"ב, עלה לארץ לפני שנה וחצי, מרצה במדרשה
20:00	"מרצה החודש" – סדרת שיעורים מפי מרצה ממיטב אנשי הרוח, ובהתאם למומחיותו/ה (מומלצת קביעות והרשמה מראש)	החברות הלומדות 5.3 19.3 כתיבה יוצרת, גמרא. 12.3 26.3 גמרא, החיפוש אחר האמת, בוא שיר עברי, השיר הזה מתחיל מכאן
22:00	"חברות עניין" – סדרת מפגשי לימוד בקבוצות, בנושאים שונים, בהובלת בוגרי המדרשה. (נדרשת קביעות והרשמה מראש)	

ימי חמישי בבית פרת

18:30	בית מדרש פתוח לקבוצות, חברותות ויחידים. הזדמנות נפלאה לעבור על פרשת השבוע.	ובחודש אדר: "איך הגענו מהוד והדר לבושה לעוד הדרה ובושה" 1.3 פרשת תצווה / פרופסור נחם אילן ומיד אח"כ: שיחה ולימוד / חברת המועצה רחל עזריה
20:00	שיעור פרשת השבוע – מפי מיטב המרצים שיחלקו את מחשבותיהם על פרשת השבוע.	15.3 פרשת 'ויקהל-פקודי' / ראש ישיבת מעלה גלבע הרב שמואל ריינר ומיד אח"כ: "נקבה תסובב גבר – פמניזם דקדושה לפי החסידות" / ניר מנוסי
21:30	תכנית בנושא החודש	
23:00	משמר – בית מדרש פתוח עד אחרון הלומדים.	

מחיר כניסה 15 ש"ח לערב. ערבי יום חמישי נעשים בשיתוף עם מכון כרם (רח' אבידע 7 ירושלים) ופתוחים לציבור הרחב

תל אביב: 12.3 בשעה 20:00 "עלמא" רחוב בצלאל יפה 4 תל אביב. בנושא **פמיניזם, נשיות ויהדות** עם ענת צוריה במאית הסרטים "מקודשת" ו"טהורה", ענת סילברסטון וענבר אמיר בסדת תיאטרון.
באר שבע: 14.3 בשעה 19:30 בבית הסטודנט באוניברסיטת בן גוריון בנושא **שמחה וקרנבל** עם שי גיליס ו"אגדת לסלאו" חווית קרקס אינטרקטיבי.

ערב שמשלב תרבות, לימוד ושיח המתקיים בהשראת לוח השנה העברי ומועדיו. פתוח לקהל הרחב ומתקיים מדי חודש בירושלים, באר שבע ותל אביב.

אתם מזמנים להתעדכן באתר המדרשה לגבי הפעילויות של החודשים הבאים – נשמח לראותכם! midrasha.einprat.org

שחוקים וחסרי אידאליים. אני חושבת שאחת העולות הגדולות שאנו עושים כציבור למערכת, מעבר למה שהצגתי קודם לכן, הוא יחסנו למורים וחוסר האמון שלנו בהם. אני נוטה להאמין שאדם שבחר לעסוק במקצוע ההוראה והחינוך בחר בו מתוך אידאל (שיכול להיות שהיה מלווה בגורם טכני) אמתי ומתוך מטרה להשפיע ולשנות. בפרט בשנים האחרונות נעשים צעדים משמעותיים על מנת להכניס דור חדש של מורים בעלי השכלה אקדמית ובעלי אידאליים חינוכיים בכדי לקדם את המערכת. הדוגמה האחרונה לכך היא רפורמת 'עוז לתמורה' שעוסקת ברובה בקידום מעמד המורה ומציעה בין היתר תמלוגים דיפרנציאליים למורים על-פי הישגיהם, דבר שצריך להיעשות בזהירות רבה, אך לדעתי הוא מבורך.

לסיכום, היום בעידן המידע, אין מתפקידו של בית הספר להעביר מידע, אלא להעביר "ידע" – מיומנות ארגון המידע הקיים. תפקידו של בית הספר הוא ללמד אותנו איך ללמוד ומה לעשות עם המידע הקיים אצלנו. מערכת החינוך מודעת לכך שתפקיד העברת המידע הופקע ממנה, ויעיד על כך דו"ח דוברת. ומששינתה את תודעתה שינתה גם את אופי פעולתה. כמו דברים רבים בעולם הפוסט-מודרני, תדמית המערכת תשפיע רבות על האפקטיביות שלה. אנחנו אלה שמעצבים את תדמית מערכת החינוך, ואם נאמר לילדינו שאין סיבות טובות ללכת לבית הספר אז באמת לא יהיו סיבות טובות ללכת אליו, שכן הפקענו את הכוח מהמערכת בעצמנו.

לפעול, לרוב היא עושה זאת לאט ובזהירות, שכן כך צריך לפעול על מנת להוביל לשינויים מהותיים ועמוקים בבתי הספר בארץ. ההכרה בכך שהמידע כבר כאן, מצויה במרכז הכובד של מערכת השיקולים של מערכת החינוך ונעשים צעדים רבים, במערכת עצמה ובבתי הספר בפרט, על מנת להביא לשינויים הרצויים.

מערכת החינוך - לא מה שחשבנו

התודעה הציבורית מנסה להראות עד כמה הכול קלוקל ומצליחה גם הפעם להטעות את כולנו ולהפיל יחד איתנו גם את מערכת החינוך. אך לא הכול קלוקל. עובדה היא שהנוער בארץ מדהים ומעורב חברתית ברמה יוצאת דופן (תנועות נוער, פרויקט מחויבות אישית, מד"א, משמר אזרחי ועוד), עובדה היא שאחוזי המשכילים בארץ הוא מהגבוה בעולם (למרות שתנאי הקבלה בארץ נחשבים לנוקשים), עובדה שההייטק הישראלי הוא מהמתקדם בעולם.

לשם כל אלה נדרשים אנשים בעלי יצירתיות רבה, יכולת שיפוט וביקורת ובעלי מיומנויות ידע רבות. האם הכול תורשתני? אני בספק. המפתח להצלחתה של מערכת החינוך טמון במידה מסוימת גם בנו, הציבור. עלינו לבחון אותה לעומק ומכל היבטיה (כפי שלימדו אותנו בבית הספר וכפי שמונעים מאיתנו לעתים לעשות באוניברסיטה) ובמידת הצורך לבקר, אך נקודת המוצא שלנו חייבת להיות אמונה במערכת ולא שלילתה.

לצד התפיסה המקובלת בדבר חוסר נחיצותה של המערכת ולצד מקצועות לימוד חסרי טעם, למערכת תדמית של 'מורים

מיהו פלינוי לצריק אלובר ואיזכרת החינוך כיום?

באופן כללי בחיפוש דרכי פעולה חדשות, תמיד אעדיף להסתכל מסביב ולראות מה עושים "עמי הארצות", ולמי מהם הולך טוב. הגדיל לעשות מיקי רוזנטל, שנסע לפינלנד – המובילה בדירוגים הבינלאומיים בתחום החינוך, ויצר כתבה מרתקת. לנסות ולתמצת אותה למילים ספורות יעשה לה עוול גדול, אולם אם חייבים, אז כסף הוא בהחלט מרכיב מרכזי:

לפני כשלוש שנים נקלעתי במסגרת הדרכה ב'מסע ישראלי' לתיכון על-שם להמן בדימונה. התיכון נראה כל כך רע שממש התביישתי במדינה שלי. השבוע נקלעתי אליו שוב באותה מסגרת ולא יכולתי לזהות את המקום. המנהל שהתחלף, עם תקציבים ותרומות שהשיג בשיטות שונות, לא השאיר אבן אחת על מקומה. מלבד בנייה של מעבדות מדהימות, אולפני טלוויזיה ורדיו ועוד, הוא הצליח להוריד את ממוצע התלמידים בכיתה לעשרים וחמישה ואף פחות. בתוך שלוש שנים עלה ממוצע הבגרויות בבית הספר ביותר מעשרים אחוזים. וכמובן שמעבר לציונים, בכיתה של עשרים תלמידים, מורה יכול להצליח גם ולחנך. אז נכון שכסף הוא לא הכול, אבל החידוש הוא שאכן יכול להתחולל שינוי אדיר זמן קצר יחסית.

אורי רוזן, מתגורר בכפר עדיאל (השייך לעמותת איילים), לומר רפואה בבאר שבע, עוסק בחינוך לא פורמלי במסגרת 'מסע ישראלי' - מבראשית.

גיליון חלקי

הצטרף כמנוי וקבל את הגיליון המלא עד הבית!

בואו להרחיב את מעגל המנויים של דעת פרת
רכשו מנוי שנתי לארבעה גיליונות
בעלות של 50 ש"ח בלבד, כולל משלוח.

רשמו גם את חבריכם שאינם מבוגרי המדרשה ואנו נצרף
לגיליון ברכה בשמכם.

דעת
כתב עת ליצירה
צעירה, ישראלית, יהודית וציונית מתחדשת

הבדויים בנגב שוונות חברתית פנים ישראלית היחס לאחר 'בעיה של מישהו אחר' האחרות המוחלטת

"הקשר עם האחר שזור אך ורק בתור אחריות, בין אם אתה מקבל או דוחה אותה, בין אם אתה יודע או אינך יודע איך ליטול אותה, ובין אם אתה מסוגל לעשות משהו קונקרטי למען האחר אם לאו. לומר: הנני. לעשות משהו למען האחר. לתת. להיות רוח אנוש"
עמנואל לוינס

אור הגנוז
"כִּי אֵינִי הַיְיִתִּים..."
גַּר מַלְאָךְ

אכפתיות

כור ההיתוך דיאלוג

"וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אתו" / ויקרא, י"ט
גזענות

אוניברסאליות או פרטיקולאריות?

קליטת עלייה
הגדרה

בין אדם לחברו

מגילת רות

גזענות

עדות

אחריות חברתית

זכויות אדם

גזענות

ערבות הדדית

הומניזם

שוויון

דתיים

אנושים עם מוגבלויות פיזיות ונפשיות

חילונים

היחס לפלסטינים

הגיליון האחד עשר של 'דעת פרת' יוצא לדרך!
אנו מזמינים אתכם לכתוב לנו בנושא היחס לאחר.
נשמח לקבל כתבי הגות, שירים, סיפורים, פרוזה, צילומים,
ציורים ועיצובים לשער.
שלחו יצירות לכתובתנו editor.daatprat@gmail.com
עד ליום כ"ז בניסן, 19.04.2012

חרדים
מתנחלים
קיבוצניקים
עירוניים

אובדנים צרים